

ELEMENTI KRIVIČNOG DELA KRIJUMČARENJE KAO OBLIKA PROFESIONALNOG KRIMINALITETA

Marković Svetlana¹

Soleša Dimitrije²

Vladislavljević Radovan³

Sažetak: Cilj rada je da se prikažu elementi krivičnog dela krijumčarenje, kojim se vrši povreda pravno zaštićenog interesa države. Krivično delo krijumčarenje, kao oblik profesionalnog kriminaliteta, prilagodilo se svim promenama, kako na unutrašnjem, tako i na međunarodnom planu, te je postalo u još većoj meri opasnije za ekonomiju, ali i za bezbednost zajednice u celini. Način izvršenja krijumčarenja ukazuje na to da se krijumčarenje sastoji u unošenju, ali i u iznošenju robe domaćeg ili stranog porekla van carinske kontrole, preko državne granice. Kao takvo, krivično delo krijumčarenje propisano je odredbom člana 236 Krivičnog zakonika Republike Srbije, kojim je omogućena zaštita carinskog sistema, a u određenoj meri i tržišta na kojem se mogu izazvati određeni poremećaji nelegalnim uvozom robe, kao i zaštita u cilju suzbijanja nelegalnog uvoza robe. Cilj carinjenja robe jeste zaštita ekonomskih, fiskalnih i finansijskih interesa Republike Srbije, zaštita Republike Srbije od nezakonite i ilegalne trgovine, bezbednost i zaštita ljudi i životne sredine, i olakšavanje međunarodne trgovine.

¹ Univerzitet Privredna akademija u Novom Sadu, Cvećarska 2, e-mail: smarkovicw@gmail.com

² Univerzitet Privredna akademija u Novom Sadu, Fakultet za ekonomiju i inženjerski menadžment u Novom Sadu, Novi Sad, Cvećarska 2, e-mail: solesadimitrije357@gmail.com

³ Univerzitet Privredna akademija u Novom Sadu, Fakultet za ekonomiju i inženjerski menadžment u Novom Sadu, Novi Sad, Cvećarska 2, e-mail: radovan.vladislavljevic@fimek.edu.rs

***Ključne reči:** krijumčarenje / profesionalni kriminalitet / carinski sistem / nelegalni uvoz.*

UVOD

Elementi krivičnog dela krijumčarenja obuhvataju: objekat zaštite, objekat napada, radnju izvršenja, posledicu i kvalifikovani oblik dela.

Objekt zaštite predstavlja carinski sistem, dok je objekat napada carinska roba. Naime, neposredni objekat krivičnopravne zaštite kod krivičnog dela krijumčarenje jeste carinski sistem koji predstavlja jedan od faktora funkcionisanja tržišta, to jest tržišne privrede zemlje (Delić, 2010, 477). Carinski sistem određene zemlje predstavlja sastavni deo privrednog sistema te zemlje, čiji se razvoj ne može zamisliti bez razvoja carinskog sistema, a naročito ako se radi o zemlji otvorenoj za međunarodnu trgovinsku razmenu, kao preduslovom za savremenu državu. Ni u ekonomskom, kao ni u političkom smislu, ne može postojati prosperitet, ako država ne neguje otvorenu međunarodnu saradnju, međunarodnu robnu razmenu sa više zemalja, jer to omogućava dalji razvoj proizvodnje i podizanje produktivnosti rada u samoj zemlji. Pored toga, uvoz i međunarodna razmena između više zemalja doprinose jačanju razvoja proizvodnje i u zemlji u koju se ta roba unosi (Stanković, 1987, 23).

Krivično delo krijumčarenje ima dva oblika – osnovni i teži. Radnja osnovnog oblika može se ostvariti prenošenjem robe preko carinske linije, izbegavajući mere carinskog nadzora ili prenošenjem robe od strane naoružanog lica, u grupi ili uz upotrebu sile ili pretnje. Izvršilac dela može biti svako lice, dok je u pogledu krivice potreban umišljaj. Za ovo delo kumulativno je propisana kazna zatvora od šest meseci do pet godina i novčana kazna, uz koju se učiniocu dela obavezno izriče i mera bezbednosti oduzimanje predmeta, to jest neocarinjene robe.

Radnja izvršenja drugog, težeg oblika krivičnog dela krijumčarenje javlja se u dva vida. Na prvom mestu, radnja izvršenja krivičnog dela krijumčarenje se sastoji u bavljenju prodajom, rasturanjem ili prikrivanjem neocarinjene robe, dok na drugom mestu, radnja ovog oblika krivičnog dela postoji u slučaju organizovanja mreže preprodavaca ili posrednika za rasturanje neocarinjene robe. Teži oblik krivičnog dela krijumčarenja, postoji u slučaju kada se učinilac bavi prodajom,

rasturanjem ili prikrivanjem neocarinjene robe, što znači da se radi o kolektivnom krivičnom delu, koje se sastoji u preduzimanju višekratnih delatnosti, u dužem vremenskom periodu i na širem prostoru i kada učinilac organizuje mrežu preprodavaca ili posrednika za rasturanje neocarinjene robe (Jovašević, 2017, 163). Za ovo krivično delo kumulativno je propisana kazna zatvora u trajanju od jedne do osam godina (Krivični zakonik, 2005, član 236 stav 2).

Objekt krivičnog dela

Objekt napada krivičnog dela krijumčarenje obuhvata carinske i druge uvozne dažbine propisane zakonodavstvom Republike Srbije. Objekt zaštite ovog krivičnog dela jeste ekonomski sistem i bezbednost građana jedne zemlje. Pre svega se štite carine, ali i druge dažbine koje se plaćaju na promet i prihodi koji nastaju po osnovu uvoza i izvoza robe – porez na dodatu vrednost, porez na dobit pravnih lica, akcize, porez na dohodak građana, kao i druge uvozne i izvozne dažbine (Kulić, Minić, 2012, 300). „Carina predstavlja javnu dažbinu. Oгледа se u obavezi vlasnika robe da plati propisan iznos novca u korist budžeta države” (Kuzmanović, 2004). Ova vrsta dažbine naplaćuje se, kada se roba uvozi iz inostranstva (uvozna carina), kada se prevozi ili prenosi preko državne granice (tranzitna carina) ili izvozi u inostranstvo (izvozna carina). „Elementi za obračun dažbina su stopa carine i iznos dažbina u skladu sa Carinskom tarifom i svrstavanjem robe po tarifi, kao i poreklo robe, carinska vrednost robe, količina i vrsta robe” (Kuzmanović, 2004, 105).⁴ Carinska tarifa je uređena Zakonom o carinskoj tarifi. „Zakon o carinskoj tarifi sadrži pravila o obračunavanju carine, kao i sistem naziva robe koja se uvozi, unosi ili prima u carinsko područje Republike Srbije, odnosno izvozi, iznosi ili šalje iz carinskog područja Republike Srbije itd.” (Zakon o carinskoj tarifi, 2005, član 1). Kako bi se primenila carinska tarifa, roba se sistematizuje u tarifne brojeve i tarifne podbrojeve u skladu sa Zakonom.

Carina se može definisati kao posredan porez (Popović, 1997, 854). Uvođenje carine kao oblika posrednog poreza u sistem javnih prihoda, izvršeno je iz fiskalnih ciljeva, kako bi se obezbedilo dovoljno sredstava za

⁴ U Jugoslaviji su se carinske tarife počele primenjivati od 26. jula 1965. godine. Carinska tarifa zasnovana je na Međunarodnoj konvenciji o harmonizovanom sistemu naziva i šifarskih oznaka robe, koju je Jugoslavija ratifikovala i koja se primenjuje od 1. januara 1988. godine, a koja je danas usklađena sa Kombinovanom nomenklaturom Evropske unije.

alimentiranje, odnosno pružanje potpore javnim potrebama (Raković, 2007, 289). „Carine, kao instrument spoljnotrgovinske politike, mogu da deluju na formiranje i menjanje odnosa troškova i cena na domaćem tržištu, a preko cena i na uvoz i izvoz, ravnotežu trgovinskog i platnog bilansa, ubrzanje ili usporavanje određene grane ili privrede u celini, zaposlenost, tražnju i potrošnju i sl.” (Raičević, 2005, 238).

Ovim krivičnim delom štiti se i trgovina kao oblik privredne delatnosti, kojom se vrši kupoprodaja robe i drugih dobara namenjenih upotrebi i potrošnji. Od toga na koji način trgovina funkcioniše u velikoj meri zavise mnoge proizvodne i druge privredne delatnosti. Dobro organizovan promet robe jeste važna pretpostavka za uspešno privredno poslovanje. Iz tog razloga je važno da funkcionisanje prometa robe bude pravno regulisano i zaštićeno, posebno od pojava oblika njegovog nezakonitog vršenja (Kulić, Minić, 2012, 301). Značajna uloga carina jeste i zaštita razvoja domaće proizvodnje, na taj način što povećanjem carine na uvoz određenih proizvoda, ti proizvodi postaju mnogo skuplji nego domaći, te se na taj način domaćim proizvodima obezbeđuje plasman na tržištu, povećava im se proizvodnja i njihovo usavršavanje, na osnovu čega postaju konkurentniji na tržištu, a kao posledica stimulacije proizvodnje, omogućava se i veće zapošljavanje. Zaštitne carine se uvode i kod proizvodnje, koja ne može da izdrži konkurenciju strane robe. Takođe, carinom mogu da se regulišu cene na domaćem tržištu, kao i da se vrši preraspodela nacionalnog dohotka zato što zaštićena grana proizvodnje postaje privlačnija za investicije u odnosu na nezaštićene grane (Kulić, 1999, 183).

„Objekt radnje krivičnog dela krijumčarenje jeste roba koja se prenosi preko carinske linije, a odnosi se na svu robu, i to bez obzira da li je uvoz dopušten, zabranjen ili ograničen. Ipak, potrebno je naglasiti da objekti radnje krivičnog dela krijumčarenje mogu biti samo pokretne stvari, to jest stvari koje se mogu fizički prenositi preko carinske linije. Objekt radnje kod ovog krivičnog dela može biti roba čiji su promet i proizvodnja dozvoljeni, kao i proizvodi čija je proizvodnja zbog očuvanja javnog poretka, sprečavanja biljnih i stočnih bolesti, zaštite zdravlja ljudi, zaštite javnog morala kao i iz drugih opravdanih razloga, zabranjena ili strogo ograničena” (Milošević, 2003, 602–603). „U tom smislu, krijumčarenje cigareta i rezanog duvana datira od 2012. godine, kada je naglo povećana akciza na duvanske proizvode.” (Nikolić et al., 2016, 171). Putevi

krijumčarenja cigareta i rezanog duvana vode iz Crne Gore i Bosne i Hercegovine, i kreću se ka zemljama Evropske unije, gde se Srbija pojavljuje kao tranzitna zemlja (Nikolić et al., 2016, 171). Objekt radnje mogu biti i nelegalno iznošene i unošene devize. U skladu sa Zakonom o deviznom poslovanju (2006) carinski službenici kontrolišu iznošenje i unošenje u Republiku Srbiju efektivnog stranog novca, dinara, čekova i hartija od vrednosti u putničkom, robnom i poštanskom saobraćaju, pri čemu imaju mogućnost za privremeno oduzimanje navedenih predmeta, koji su u većem iznosu od onoga koji je propisan aktom Narodne banke Srbije (član 47-48). „S druge strane, carinskom robom se ne smatraju: javne isprave, pismonosne pošiljke koje ne sadrže carinsku robu, trgovačka korespondencija, poslovne knjige i pravna, robna i finansijska dokumentacija, menice, čekovi, obveznice, akcije i efektivni novac” (Čejović, 2008, 477).

Neposredni objekt krivičnopravne zaštite krivičnog dela krijumčarenje jeste carinski sistem, koji predstavlja jedan od faktora funkcionisanja tržišta (Delić, 2010, 477). Carine predstavljaju posebnu vrstu javnih prihoda koju država naplaćuje prilikom prelaska robe preko državne granice i na taj način čine jedan od najznačajnijih instrumenata spoljnotrgovinskog prometa. Carine mogu imati fiskalne ekonomske i socijalne ciljeve. Fiskalni ciljevi se ogledaju kroz prikupljanje odgovarajućih finansijskih sredstava, dok se ekonomskim štiti domaća privreda, to jest određena grana od spoljne konkurencije. Kroz socijalne ciljeve se utiče na cene određenih proizvoda, koji su od interesa za životni standard određenih socijalnih grupa, na taj način što se deluje na stimulisanje potrošnje preko snižavanja cena određene grupe proizvoda (Raičević, 2005, 238).

Prema osnovnoj ekonomskoj funkciji, carine mogu biti fiskalne ili zaštitne (ekonomske). Cilj uvođenja fiskalnih carina jeste da se obezbede prihodi za pokriće javnih rashoda i najčešće se uvode na luksuzne proizvode. Uvođenjem ekonomskih carina štiti se domaća proizvodnja. Njihovom primenom povećava se cena uvozne robe čime se utiče na smanjenje njene konkurentnosti na domaćem tržištu (Raičević, 2005, 423).

Međutim, relevantno je navesti da carinska politika predstavlja integralni element ukupne ekonomske politike jedne države i kao takva čini sastavni deo nacionalne zaštitne politike u međunarodnim ekonomskim odnosima. Carinska politika jedne zemlje podrazumeva svesno usmeravanje razvoja domaće proizvodnje, koja je od interesa za privredu jedne zemlje, uz

pomoć društvenih instrumenata i instituta koji su u vezi sa carinskom zaštitom (Stanković, 1987, 139). Carinska politika predstavlja deo ekonomske politike jedne države i uslovljena je njom, posebno delom koji se odnosi na privredni razvoj, domaću proizvodnju, cene i spoljnotrgovinsku razmenu. Od nje se očekuje da osigura usklađenost tokova razvoja carinske zaštite i kontinuitet u razvoju carinske zaštite, što se prvenstveno postiže dugoročnim aktima carinske zaštite, kao što su Carinski zakon i Zakon o carinskoj tarifi i utvrđenih instrumenata. Osnovni instrumenti carinske politike su dugoročni – carinske stope, carinska osnovica i carinski preferencijali, dok pomoćne instrumente čine carinski kontingenti, sezonske carinske stope, povraćaj carine itd. Putem ovih instrumenata omogućava se blagovremeno i efikasno dejstvo carinske politike, najčešće u kraćem periodu, čime se uloga carine prilagođava tekućim privrednim kretanjima (Bogićević, 2002, 13).

Iako se savremeni carinski sistemi uređuju autonomno, veoma često su prožeti nizom međunarodnih rešenja i propisa koji su u njega inkorporirani ratifikacijom niza međunarodnih rešenja, što je i razumljivo kada se ima u vidu sve veća međunarodna privredna saradnja između država, kao i stvaranje niza međunarodnih organizacija, čiji je cilj unapređivanje međunarodne trgovine i smanjenje carinske i vancarinske prepreke u toj trgovini, što dovodi i do prenošenja niza pravila u nacionalni carinski sistem. Navedeno je korisno iz razloga što unificiranje određenih rešenja u carinskim sistemima više država dovodi do efikasnijeg realizovanja niza instituta iz oblasti carina (Čukalović, 2005, 4).

S obzirom na to da izvršenje krivičnog dela krijumčarenja ima svojih posledica, koje se pre svega odnose na fiskalni sistem, to jest budžet, pretežni oblik zaštite, kako je već navedeno, predstavlja fiskalni sistem. Ipak, neophodno je uzeti u obzir da će pridruživanje Republike Srbije Evropskoj uniji uticati na to da će se krivičnim delom krijumčarenje štiti pre svega finansijski interesi Evropske unije. „U tom smislu i Konvencija o zaštiti finansijskih interesa Evropske unije (Convention of the protection of the European Communities financial interests, 1995), predviđa obavezu za zemlje članice da svojim nacionalnim zakonodavstvima propišu sankcije, ali i zatvorske kazne za krivična dela kojima se ugrožavaju finansijski interesi Evropske unije, što se odnosi ne samo na ponašanja kojima se sprečava trošenje sredstava iz fondova Evropske unije, nego i na

ponašanja kojima se sprečava priliv tih sredstava u budžet” (Stevanović, Čolović, 2017, 266).

Radnja izvršenja

Krivično delo krijumčarenje, u skladu sa zakonskom formulacijom, ima dva oblika – osnovni i teži (Krivični zakonik, 2005, član 236 stav 1). Radnja izvršenja osnovnog oblika krijumčarenja ima dva oblika: bavljenje prenošenjem robe preko carinske linije, uz izbegavanje mera carinskog zakona i prenošenje robe preko carinske linije izbegavajući mere carinskog nadzora, ako je okrivljeni naoružan, u grupi ili uz upotrebu sile ili pretnje. U prvom slučaju radi se o bavljenju prenošenjem robe preko carinske linije, dok je u drugom slučaju dovoljno da to bude učinjeno samo jednom.

Kako bi postojalo krivično delo krijumčarenje, neophodno je da se prenošenje robe preko carinske linije vrši izbegavanjem mera carinskog nadzora. Carinski nadzor obuhvata mere kojima se sprečava neovlašćeno postupanje sa carinskom robom i obezbeđenje njene istovetnosti, dok se ne sprovede carinski postupak. Carinski nadzor naročito obuhvata čuvanje i pregled carinske robe, stavljanje carinskih obeležja, pretres i pregled prtljaga, putnika i lični pregled putnika i sl. Ovom nadzoru podležu carinska roba, putnici, posada prevoznih i prenosivih sredstava (Čejović, 2008, 575-576).

Kada je reč o kolektivnom krivičnom delu (Delić, 2010, 480) neophodno je istaći da je ono predstavlja zakonsku konstrukciju jedinstvenog krivičnog dela, kod kojeg se više ponovljenih činjenja istog dela smatra jednim krivičnim delom, zbog posebnog psihičkog odnosa učinioca prema vršenju ovih dela. Kako bi postojalo kolektivno krivično delo, mora postojati istovetnost učinjenih dela – radnje, vremenskog kontinuiteta njihovog preduzimanja, kao i poseban psihički odnos učinioca prema vršenju tih dela. Najupadljivija karakteristika kolektivnog krivičnog dela jeste poseban psihički odnos učinioca prema vršenju dela, odnosno radnji koje ulaze u sastav kolektivnog krivičnog dela, što istovremeno predstavlja i najvažniji osnov povezivanja tih dela u jedinstveno kolektivno krivično delo. Ovaj odnos se može manifestovati kroz vršenje dela u vidu zanata, zanimanja ili iz navike, a s obzirom na karakteristike navedenih odnosa, mogu se razlikovati tri vrste kolektivnog krivičnog dela, i to: krivično delo u vidu zanata, krivično delo u vidu zanimanja i krivično delo iz navike (Sržentić, 1995, 239).

Motiv ostvarivanja krivičnog dela krijumčarenje jeste ostvarivanje prihoda, ali učiniocu ovo ne mora biti glavno zanimanje, niti jedini izvor prihoda. Za izvršenje radnje ovog krivičnog dela nije od važnosti da li se prenošenje robe preko carinske linije vrši preko carinskog, to jest graničnog prelaza ili van njega, odnosno ilegalnog graničnog prelaza. Pored toga, nije od značaja ni na koji način se roba prenosi, da li je to automobil, voz, avion itd. ili neko drugo prevozno sredstvo ili pak sopstvena snaga izvršioca ovog krivičnog dela (Kulić, Minić, 2012, 303-304).

Kako bi postojala radnja prenošenja robe izbegavajući mere carinskog nadzora, neophodno je da bude ostvarena bar jedna od ovih okolnosti:

- „ako je pri prenošenju robe lice naoružano,
- ako je prenošenje izvršeno u grupi i
- ako je pri prenošenju upotrebljena sila ili pretnja” (Đorđević, Kolarić, 2020, 136).

„S obzirom na navedene okolnosti od kojih bar jedna mora biti ostvarena, kako bi postojalo ovo krivično delo, prenošenje robe se po pravilu vrši van graničnog prelaza, što zapravo ukazuje na to da se izbegavaju mere carinskog nadzora” (Stojanović et al., 2017, 98). U svim ostalim slučajevima, a prema Carinskom zakonu, prenošenje robe preko carinske linije izbegavajući mere carinskog nadzora predstavlja samo carinski prekršaj. S tim u vezi, neophodno je razlikovati krivično delo od prekršaja iz člana 265 Carinskog zakona, koji postoji kada učinilac ne prijavi na propisan način robu koju unosi u carinsko područje ili je iznosi iz carinskog područja ili ako izuzme robu ispod carinskog nadzora, čime izbegava carinsku kontrolu, kao i ukoliko ne dopremi robu carinskom organu i u deklaraciji ne prikaže svu robu koja podleže carinskom postupku. Naime, sva roba koja se uvozi ili izvozi ili prenosi preko carinske linije mora se prijaviti carinskoj službi. Dužnost putnika je da prilikom prelaska carinske linije prijavi i na zahtev carinskog radnika pokaže sve stvari koje nosi sa sobom. Neprijavljenim stvarima smatraju se oni predmeti koje putnik nije prijavio do trenutka kada ga je carinski radnik pozvao da to učini. Izbegavanje mera carinskog nadzora vrši se sakrivanjem ili neprijavlivanjem sakrivene robe ili samim neprijavlivanjem. Faktičko je pitanje kada se roba smatra sakrivenom? Ukoliko je roba na vidnom mestu onda je reč o neprijavljenoj robi, a ne o

sakrivenoj. Za postojanje krivične odgovornosti važno je da se utvrdi namera da se prenošenje robe vrši sa ciljem izbegavanja carinskog nadzora (Simić, 1994, 38).

Osnovni oblik krivičnog dela krijumčarenje može se izvršiti prenošenjem robe preko carinske linije, izbegavajući mere carinskog nadzora od strane grupe. „Odredbom člana 112, stav 22 Krivičnog zakonika grupu čine najmanje tri lica radi trajnog ili povremenog vršenja krivičnih dela, pri čemu ova lica ne moraju imati definisane uloge, niti kontinuitet članstva ili razvijenu strukturu” (Član 112 stav 35, Krivični zakonik RS, Službeni glasnik RS). U ovom slučaju, delo se vrši kolektivno, s tim da lica koja ga vrše mogu biti različito organizovana, sa različitim ulogama pojedinaca u grupi, a jedino je važno da postoji njihovo zajedničko delovanje u vršenju ovog krivičnog dela (Kulić, Minić, 2012, 305).

Prema Priručniku za suzbijanje privrednog kriminaliteta i korupcije: „Krivično delo krijumčarenje može se izvršiti upotrebom sile ili pretnje. Sila predstavlja upotrebu snage prema nekom licu i upravljena je na neku radnju – činjenja ili nečinjenja. Sila se najčešće upotrebljava u cilju savladavanja otpora nekog lica, s tim da nije od važnosti da li je bilo otpora, dovoljno je da se on očekivao. Pri upotrebi sile, upotrebljena snaga može biti telesna ili mehanička, a prema odredbi člana 112, stav 12 Krivičnog zakonika silom se smatra i primena hipnoze i omamljujućih sredstava. Sila može biti apsolutna ili kompulzivna. Apsolutna je, ako je usled upotrebljene snage, onaj prema kome je upotrebljena, bio u potpunosti lišen mogućnosti da donese odluku o činjenju ili nečinjenju ili ako je bio sprečen da svoju odluku realizuje. Ona je apsolutna jedino, ako je bila neodoljiva, to jest ako se prisiljeni nije mogao suprotstaviti sili. Neodoljivost sile se procenjuje u svakom posebnom slučaju s obzirom na objektivnu situaciju i subjektivne mogućnosti lica na kome se primenjuje. S druge strane, sila je kompulzivna, kada usled upotrebe snage, lice nije bilo lišeno mogućnosti da donese odluku, ali je dejstvom sile njegova odluka bila iznuđena. Neposredna kompulzivna sila „se upotrebljava prema onom licu koje se prinuđava na određeno činjenje ili nečinjenje, dok se posredna sila upotrebljava prema nekom trećem licu, uglavnom prema bliskim srodnicima prinuđenog lica, a izuzetno i prema stvarima, kako bi se na taj posredan način uticalo na volju lica koje se prinuđava” (Lazarević, 2000, 149). Odredbom člana 21, stav 1 Krivičnog zakonika propisano je da „nije krivično delo ono delo koje je učinjeno pod dejstvom neodoljive sile.”

Pretnjom se označava stavljanje u izgled nekog zla, to jest neprijatnosti nekom licu, koje je takve prirode i značaja da podobno utiče na lice kome se preti u pravcu preduzimanja određene radnje. Pretnjom se jednom licu nagoveštava nanošenje izvesnih neprijatnosti, s tim da je to nagoveštavanje takve prirode da može da utiče na slobodu odlučivanja lica kome se preti. Kako bi se mogla smatrati osnovom koja isključuje krivicu, pretnja treba da bude ozbiljna, stvarna i ostvariva, posebno sa gledišta lica kome se preti.⁵ Zatim, pretnja treba da bude neotklonjiva, odnosno da se nije mogla izbeći ni na jedan način. Okolnost da je krivično delo učinjeno pod uticajem pretnje od značaja je kao okolnost prilikom odmeravanja kazne, u smislu olakšavajuće okolnosti (Čejović, Kulić, 2014, 199-200). Navedeno je potvrđeno odredbom člana 21, stav 2 Krivičnog zakonika da, ukoliko je delo učinjeno pod dejstvom pretnje, učinioocu se kazna može ublažiti.

U vezi sa krivičnim delom krijumčarenje, postavlja se pitanje sticaja sa krivičnim delom falsifikovanja isprave iz člana 355 Krivičnog zakonika, ukoliko je u isprave unet lažan podatak ili preinačen istinit podatak, u pogledu količine robe koja podleže carinskom nadzoru, te usled toga učinilac bude oslobođen plaćanja carine, iako roba koja se zaista prenosi podleže carinjenju. Stoga se može postaviti pitanje, da li u ovom slučaju postoji jedno krivično delo ili su ostvarena bića oba krivična dela. Na ovo pitanje odgovara Lazarević, navodeći da u ovom slučaju učinilac odgovara za izvršenje oba krivična dela. Pored toga, smatra da ukoliko je usred upotrebe sile ili pretnje odgovorno lice na carinskoj granici sprečeno u vršenju svojih službenih poslova, postojaće sticaj ovog krivičnog dela i krivičnog dela sprečavanje službenog lica u vršenju službene dužnosti iz člana 322 Krivičnog zakonika (Lazarević, 2011, 752).

Krivično delo krijumčarenje je dovršeno onda kada je roba prenet preko carinske linije. Pokušaj ovog krivičnog dela je moguć, što potvrđuje i presuda Vrhovnog suda Srbije u kojoj se navodi da su neosnovani navodi osuđenih u podnetom zahtevu da nije moguć pokušaj krivičnog dela iz člana 230, stav 1 Krivičnog zakonika. „Takođe, pravosnažnom presudom utvrđeno je da su osuđeni izbegavajući mere carinskog nadzora započeli

⁵ „Pretnja upiranjem plastičnog pištolja u oštećenu za koji je ona verovala da je pravi, predstavlja kvalifikovanu pretnju kojom se stavlja u izgled napad na život i telo.“ Presuda Vrhovnog suda Srbije, Kž-953/05 od 9. maja 2006. godine.

prenošenje robe preko carinske linije koje nisu dovršili, jer su u tome bili sprečeni od strane ovlašćenih službenih lica” (Član 230, stav 1 Krivičnog zakonika, Službeni glasnik Republike Srbije).

„S obzirom na to da se radnja krivičnog dela sastoji u prenosu robe preko carinske linije izbegavanjem mera carinskog nadzora, načelno je moguć pokušaj ovog krivičnog dela, kada prenos robe preko carinske linije nije dovršen, kako je i utvrđeno u pravosnažnoj presudi. Pri tome je Sud imao u vidu Zakonom zaprečenu kaznu za navedeno krivično delo (od šest meseci do pet godina zatvora i novčana kazna), kao i da je odredbom člana 30, stav 1 Krivičnog zakonika, propisano kažnjavanje za pokušaj krivičnog dela za koje se po Zakonu može izreći kazna zatvora od pet godina ili teža kazna, te su iz tog razloga neosnovani navodi u zahtevu da pokušaj navedenog krivičnog dela nije moguć.”⁶ (Stojanović, Miloradović, Radisavljević, Trešnjev, 2017, 101)

„Međutim, kako je krijumčarenje dvoaktno krivično delo, postoje određeni problemi kod razgraničenja pokušaja sa dovršenim delom, kao i sa nekažnjivim pripremnim radnjama. Za dovršeno delo je potrebno da roba bude prenet preko carinske linije, a da su pri tome preduzete i određene radnje – činjenje ili propuštanje – koje su upravljene na to da se izbegne carinski nadzor. Pokušaj bi postojao, ukoliko roba još nije prenet preko carinske linije, ali su preduzete određene radnje koje su usmerene na to da se izbegne carinski nadzor” (Stojanović, Miloradović, Radisavljević, Trešnjev, 2017, 99).

„S obzirom na to da je carinska linija istovetna sa državnom granicom, postavlja se pitanje kada je započeta radnja prelaženja carinske linije, to jest granice. Ukoliko je neko sa robom uhvaćen od strane pripadnika nadležnih organa na teritoriji Republike Srbije, to jest ako je već prešao granicu uz izbegavanje mera carinskog nadzora, što će uvek biti slučaj, ako se granica pređe van graničnog prelaza, radi se o dovršenom, a ne o pokušanom delu” (Stojanović, Miloradović, Radisavljević, Trešnjev, 2017, 99).

Međutim, ukoliko je osoba bila sprečena ili je iz nekog razloga odustala pre nego što je prešla granicu, postavlja se pitanje od kojeg momenta se radi o pripremnim radnjama, a od kada počinje pokušaj izvršenja krivičnog dela krijumčarenje. Kriterijum za pokušaj izvršenja ovog krivičnog dela može

⁶ Iz obrazloženja presude Vrhovnog suda Srbije u Beogradu, Kzp. 379/08 od 28. oktobra 2008. godine.

biti ulazak u granični pojas. „Takođe se postavlja pitanje prostornog važenja, zato što se u tom slučaju naše pravo ne bi moglo primenjivati po teritorijalnom principu, dok bi eventualna primena našeg prava primenom nekog drugog principa prostornog važenja otvorila niz pravnih i faktičkih pitanja. Ukoliko se radi o unošenju robe preko graničnog prelaza uz izbegavanje mera carinskog nadzora, kao što je skrivanje robe, neprijavlivanje i sl., a da je učinilac otkriven od strane nadležnih organa, to jest pripadnika carinske ili granične policije, po pravilu se radi o dovršenom krivičnom delu, što znači da je roba preneta preko carinske linije. U navedenoj situaciji bio bi moguć pokušaj jedino druge radnje izvršenja ovog krivičnog dela – izbegavanje mera carinskog nadzora” (Stojanović, Miloradović, Radisavljević, Trešnjev, 2017, 99).

Posledica

Kod krivičnog dela krijumčarenje posledica nije posebno naglašena u samom opisu dela. Delo je izvršeno samim organizovanjem rasturanja neocarinjene robe preko mreže posrednika ili preprodavaca, kada se smatra da je nastupila i posledica, što znači da posledica ovog dela nastaje u momentu izvršenja radnje dela (Kulić, 1999, 196).

Posledica krivičnog dela krijumčarenja pojedinih predmeta i robe je najpre ekonomska nestabilnost izazvana neloyalnom konkurencijom na tržištu robe i usluga, kao i neplaćanjem carinskih i poreskih obaveza (budžetski deficit) (Milošević, 2003, 602). ”Krijumčarenjem određene vrste robe, to jest izbegavanjem plaćanja carinskih i poreskih obaveza, dolazi do pojave neloyalne konkurencije, što dovodi do ekonomske nestabilnosti države” (Nicević, Ivanović, 2012). Roba čijim se krijumčarenjem izaziva ekonomska nestabilnost najčešće je zlato, zatim slede plemeniti metali, tehnički proizvodi, automobili, roba široke potrošnje itd., dok krijumčarenje robe kao što su municija, oružje i droga predstavlja uzrok vršenja drugih krivičnih dela poput razbojništva, ubistva, oružane pobune i sl. Vršanjem ovih krivičnih dela ugrožava se bezbednost zemlje i njenih građana (Nicević, Ivanović, 2013, 192). Prema anketama i proceni Unije poslodavaca Srbije, dobijeni podaci ukazuju da krijumčarenje robe „predstavlja jedan od velikih problema i uzroka sive ekonomije. Pri tome se navodi da na godišnjem nivou crno tržište tekstilne robe ostvaruje prihod od čak 700 miliona evra” (Nikolić et al., 2016, 172).

S druge strane, krijumčarenje divljom florom i faunom predstavlja najunosnija krivična dela u svetu, a pokreće ga veoma visoka potražnja za proizvodima od divlje flore i faune, naročito u Aziji. Zbog posebno niskog nivoa svesti i blagih sankcija ovo tržište je posebno zanimljivo mrežama organizovanog kriminala u Evropskoj uniji, ali i u drugim delovima sveta. Zbog povećane potražnje, u poslednjih deset godina se čak udvostručio broj nezakonito ubijenih slonova. Zbog krijumčarenja biljaka i divljih životinja mnogim marginalizovanim zajednicama na svetu uskraćuje se mogućnost održivog načina života. Povezanost krijumčarenja sa korupcijom i nezakonitim novčanim tokovima, kao što je pranje novca, takođe narušava vladavinu prava i dobro upravljanje. Krijumčarenjem se podstiče i regionalna nestabilnost u centralnoj Africi, gde određene paravojne grupe finansiraju svoje aktivnosti prihodima od krijumčarenja divljom florom i faunom. Pored toga, narušava se i biorazličnost, što predstavlja pretnju za održavanje ekosistema.

Izvršilac

Izvršilac krivičnog dela krijumčarenje može biti svako lice koje sa robom prelazi carinsku liniju. Kada je reč o radnji težeg oblika krivičnog dela krijumčarenje, ono se, kako smo već naveli, javlja u dva oblika. Na prvom mestu, radnja ovog krivičnog dela sastoji se u bavljenju prodajom, rasturanjem ili prikrivanjem neocarinjene robe. Na drugom mestu, radnja krivičnog dela krijumčarenje postoji u slučaju organizovanja mreže preprodavaca ili posrednika za rasturanje neocarinjene robe. U pogledu izvršilaca, krijumčari za svoje saradnike biraju uglavnom osobe iz relativno bližeg okruženja, sa kojima su zavičajno povezani ili pak svoje rođake. U tom lancu krijumčarenja, saradnici kao nagradu za usluge dobijaju deo krijumčarene robe, te se tako i oni pretvaraju u prodavce iste robe (Milošević, Nikač, 2011, 146). Smatra se da su preprodavci i posrednici saizvršiocima u krivičnom delu krijumčarenje, kao lica koja su međusobno povezana, koja deluju jedinstveno, pri čemu svaki od učesnika preduzima neku od radnji izvršenja usmerenu na nelegalan prelaz robe preko granične carinske linije (Lazarević, 2011, 752). S druge strane, pojedini autori smatraju da prodavci ili posrednici nisu izvršiocima krivičnog dela krijumčarenje, nego krivičnog dela zločinačko udruživanje iz člana 346 Krivičnog zakonika ili krivičnog dela prikrivanja iz člana 221 Krivičnog zakonika (Stojanović et al., 2017, 99-100). U praksi se često naglašava da preprodavci i posrednici ne mogu biti saizvršiocima u krivičnom

delu krijumčarenje, nego samo pomagači, što i proizilazi iz samog smisla krivičnog dela, s tim da ni to ne mogu biti uvek, što zavisi od okolnosti konkretnog slučaja.

Veoma često se kao izvršilac krivičnog dela krijumčarenja pojavljuje carinski dužnik, pod kojim se podrazumeva svako lice koje je dužno da plati carinski dug. Dužnik je deklarant, to jest lice koje podnosi deklaraciju u svoje ime ili lice u čije se ime podnosi deklaracija.

Relevantno je navesti da se „krijumčarenje, prema tome ko ga može realizovati, manifestuje u dva osnovna oblika – pojedinačno i masovno krijumčarenje bez određenog modusa operandi i grupno i organizovano sa posebnim modusom operandi zavisno od robe koja se krijumčari. Oba oblika krijumčarenja vrše pojedinci koji koriste pogodne situacije, unoseći ili iznoseći iz zemlje veće količine robe izbegavajući mere carinskog nadzora. Ovi pojedinci krijumčare robu radi njene preprodaje ili u cilju zadovoljenja ličnih potreba” (Popadić, 1989, 56). Ovu vrstu krijumčarenja praktikuju naši državljani koji su privremeno zaposleni u inostranstvu, kao i zanatlije poput zlatara, juvelira, časovničara, trgovaca, automehaničara i poslovođa trgovinskih i komisionih radnji. Pored toga, oni se javljaju i kao otkupljivači i prikrivači takve robe (Đurđić, Zdravković, 2011, 254). „Grupno i organizovano krijumčarenje vrše profesionalni krijumčari, koji po unapred pomno i vešto osmišljenom i pripremljenom planu prenose velike količine razne robe, izbegavajući mere carinskog nadzora, koju potom preko mreže preprodavaca dalje prodaju, to jest rasturaju. Reč je o dobro organizovanim krijumčarskim grupama, koje su sastavljene od velikog broja lica sa tačno utvrđenim zadacima u krijumčarskoj delatnosti. Pripadnici ovih grupa odlikuju se zatvorenošću i nepoverljivošću prema nepoznatim licima i veoma dobro razrađenim metodama za ostvarivanje kontakata sa eventualnim kupcima. Prenos robe preko graničnih prelaza vrše na osnovu dobre pripreme grupe i prethodnog praćenja rada carinskih službi, kao i tehničke opremljenosti graničnog prelaza i drugih okolnosti koje će im omogućiti bezbedan prenos krijumčarskih predmeta” (Milošević, 2003, 608). Profesionalni krijumčari sposobni su da se u vreme kontrole prilagode trenutku, od toga da budu preterano predusretljivi ili nezainteresovani, da nude poklone, da budu preterano užurbani ili prividno pospani. Veoma često putuju noću, u vreme primopredaje smene na graničnom prelazu, imaju veći broj rezervnih guma od uobičajenog,

otiske prljavih ruku na automobilu i sl. (Milošević, Nikač, 2011, 153). Karakteristično za izvršioce ovih krivičnih dela jeste „i da kada budu otkriveni, negiraju svoju delatnost i imaju unapred pripremljenu priču, kako su se sticajem okolnosti u konkretnoj kriminalnoj situaciji našli bez svoje volje i bez znanja da se u određenom prevoznom sredstvu nalazi roba koja je namenjena krijumčarenju” (Nicević, Ivanović, 2013, 198).

Lica koja se profesionalno bave krijumčarenjem imaju organizacionu šemu rada koje se pridržavaju (Nicević, Ivanović, 2013, 198)⁷. Od velikog značaja je poznavati ovu šemu, to jest način unošenja krijumčarene robe u zemlju, kao i puteve i kanale koji se pri tome koriste, kako bi se delikt sprečio.

Krivica

Kod krivičnog dela krijumčarenje, u smislu krivice, podrazumeva se da postoji umišljaj koji obuhvata svesnost da se distribucija robe preko carinske linije vrši izbegavajući mere carinskog nadzora, da se to čini naoružano, u grupi⁸ ili uz upotrebu sile ili pretnje, što znači da se radi o direktnom umišljaju. Tako je presudom Opštinskog suda u Novom Pazaru „okrivljeni S.K. oglasen krivim da je učinio krivično delo krijumčarenje iz čl. 230, stav 1 KZ i osuđen na kaznu zatvora u trajanju od tri meseca, kao i na novčanu kaznu u iznosu od 30.000 dinara koju je dužan da plati u roku od tri meseca od dana pravnosnažnosti presude. U izreci prvostepene presude navedeno je da je okrivljeni prenosio robu preko carinske linije i to područja AP KiM, koju je kupio u Lipljanu, za Novi Pazar, čime je izreku presude učinio nerazumljivom, a u obrazloženju presude nije dao razloge o odlučnoj činjenici koja se tiče prelaska granice sa područja Autonomne pokrajine Kosova i Metohije u Republiku Srbiju.“⁹

⁷ Šema krijumčarskog rada sastoji se od krijumčarskog centra, krijumčarskog punkta i mreže posrednika i preprodavaca. Nabavka robe koja će biti krijumčarena se organizuje u krijumčarskom centru, pribavljaju se sredstva za plaćanje krijumčarenja te robe i pravi se organizacija za njenu distribuciju preko carinske linije, zaobilazeći mere carinskog nadzora. Krijumčarski punkt služi za prihvatanje krijumčarene robe i distribuciju u mreži posrednika, koji istu preuzimaju i vrše dalju prodaju krajnjim kupcima, to jest potrošačima.

⁸ Prema odredbi člana 112, stav 2 Krivičnog zakonika, grupu čini najmanje tri lica, koja su povezana radi trajnog ili povremenog vršenja krivičnih dela, koja ne mora da ima definisane uloge svojih članova, kontinuitet članstva ili razvijenu strukturu.

⁹ Rešenje Apelacionog suda u Kragujevcu, Kž. br. 2585/10 od 2. septembra 2010. godine.

Sankcije

Za krivično delo krijumčarenje iz osnovnog oblika propisana je kazna zatvora od šest meseci do pet godina i novčana kazna (Krivični zakonik, 2005, član 236 stav 1), dok je za teži oblik ovog krivičnog dela propisana kazna zatvora od jedne do osam godina zatvora i novčana kazna (Krivični zakonik, 2005, član 236 stav 2). Pored toga, učiniocu ovog krivičnog dela obavezno se izriče i mera bezbednosti oduzimanje predmeta, odnosno neocarinjene robe. Ovom merom bezbednosti oduzima se i prevozno ili drugo sredstvo, čija su tajna ili skrovića mesta iskorišćena za prenos robe ili koje je namenjeno za izvršenje krivičnog dela krijumčarenje, pod uslovom da je vlasnik ili korisnik vozila znao ili mogao i bio dužan da zna za postojanje tajnog ili skrovićnog mesta u vozilu, to jest da je vozilo namenjeno za vršenje krijumčarenja (Jovašević, 2017, 163). U odnosu na krijumčarenje i neocarinjenu robu obavezno se primenjuje mera bezbednosti oduzimanja predmeta iz člana 87 Krivičnog zakonika. Ipak, u određenoj meri „može biti sporno, da li je reč o predmetima koji mogu biti upotrebljeni ili koji su nastali izvršenjem krivičnog dela, ali predmeti u svom fizičkom obliku svakako ne nastaju izvršenjem ovog krivičnog dela, s tim da dobijaju svoje bitno svojstvo nelegalno uvezene robe” (Stojanović, 2019, 737).

„Međutim, praktični značaj navedenog je mali, jer se ne dovodi u pitanje obavezni karakter mere bezbednosti oduzimanje predmeta. Kada se radi o oduzimanju predmeta iz člana 236, stav 4 Krivičnog zakonika, nesumnjivo je da je u pitanju predmet koji je upotrebljen ili namenjen za izvršenje krivičnog dela. U tom slučaju, za izricanje mera bezbednosti predviđena su dva uslova – subjektivni i objektivni. Subjektivni uslov je ispunjen, ukoliko je vlasnik ili korisnik vozila znao ili je mogao i bio dužan da zna da je vozilo iskorišćeno ili namenjeno za krijumčarenje robe, dok se objektivni ogleda u tome da vrednost krijumčarene robe prelazi jednu trećinu vrednosti prevoznog ili drugog sredstva kojim je roba krijumčarena. Pored navedenog, objektivni uslov predstavlja i to što se to sredstvo može oduzeti samo ukoliko su iskorišćena njegova tajna ili skrovića mesta. Ipak, potrebno je i dokazati da je određena roba bila predmet krijumčarenja, što u praksi i nije uvek slučaj” (Stojanović, 2019, 737).

ZAKLJUČAK

Krivičnopravna zaštita privrednog sistema određene države, kao vrednosti koja predstavlja zaštitni objekt, poznata je odavno. Dinamične promene u ekonomskom, političkom i socijalnom društvu, ukazuju na činjenicu da je krivično delo krijumčarenje, povezano sa mnogim segmentima društvenog života, s obzirom na to da krijumčarenje konstantno poprima nove oblike ispoljavanja, a i organizacijski se stalno usavršava, korišćenjem savremenih tehničkih sredstava, te je naročito potrebno usmeriti pažnju na njegovo pravovremeno otkrivanje i suzbijanje. Ekonomski odnosi u oblasti proizvodnje, razmene i raspodele uvek su činili osnove jednog društvenog života, odražavajući se na brojne i različite društvene odnose. Činjenica je i da društveno-politički sistem bilo koje zemlje počiva i napreduje isključivo na osnovu odgovarajućih društveno-ekonomskih odnosa. Pored toga, s obzirom na obim u kojem se krijumčarenje, kao oblik profesionalnog kriminaliteta vrši, kao i na raznovrsnost i veliku materijalnu štetu koja se krijumčarenjem nanosi privrednom i pravnom poretku, ovo krivično delo pobuđuje veliku pažnju, ne samo stručne, nego i šire javnosti. Vršenje krivičnog dela krijumčarenje ugrožava privredni sistem u celini ili pojedine njegove institute. Samim tim, specifičnost ovog krivičnog dela, kao pojave u društvu, uslovljava i potrebu odgovarajućih pravnih rešenja u oblasti zaštite od ovog oblika profesionalnog kriminaliteta.

LITERATURA

1. Bogićević, T. (2002). *Carinska tarifa*. Beograd: Želnid.
2. Convention of the protection of the European Communities financial interests, Official Journal C 316 of 27.11.1995.
3. Čejović, B. (2008). *Krivično pravo u sudskoj praksi – posebni deo*. Kragujevac: Lion Maks.
4. Čejović, B., Kulić, M. (2014). *Krivično pravo*. Novi Sad: Pravni fakultet za privredu i pravosuđe.
5. Čukalović, J. (2005). Carinski postupak, pojam, vrste i realizacija u sudskoj praksi. *Pravo – teorija i praksa*, 22(5–6), 3-30.
6. Delić, N. (2010). Krivičnopravni aspekt krijumčarenja. *Pravo i privreda*, 47(4–6), 476–487.
7. Đorđević, Đ., Kolarić, D. (2020). *Krivično pravo – posebni deo*. Beograd: Kriminalističko-policijski univerzitet.

8. Đurđić, V., Zdravković, Lj. (2011). *Kriminalistika*. Niš: Visoka škola strukovnih studija za kriminalistiku i bezbednost.
9. Jovašević, D. (2017). *Krivično pravo – posebni deo*. Beograd: Dosije.
10. Krivični zakonik, "Sl. glasnik RS", br. 85/2005, 88/2005 - ispr., 107/2005 - ispr., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016 i 35/2019.
11. Kulić, M. (1999). *Poreska utaja i krijumčarenje*. Beograd: BMG – Beogradsko mašinsko-grafičko preduzeće.
12. Kulić, M., Minić, M. (2012). Krivično delo krijumčarenja u krivičnom pravu Srbije. U S. Nogo (ured.), *Relevantna pitanja primene međunarodnog krivičnog prava u nacionalnom pravu: tematski međunarodni naučni skup*. Beograd: Intermeks.
13. Kuzmanović, M. (2004). *Srpska Carinska tarifa*. Beograd: Službeni glasnik.
14. Lazarević, Lj. (2000). *Krivično pravo – posebni deo*. Beograd: Savremena administracija.
15. Lazarević, Lj. (2011). *Komentar Krivičnog zakonika*. Beograd: Pravni fakultet Univerziteta Union.
16. Milošević, G. (2003). Krijumčarenje. *Bezbednost*, 45(4), 600–620.
17. Milošević, G., Nikač, Ž. (2011). Krijumčarenje – normativni i operativni aspekti suzbijanja u Republici Srbiji. U S. Mijalković, D. Subošić i Z. Vukašinović Radojčić (ured.), *Suprotstavljanje savremenom organizovanom kriminalu i terorizmu – knj. 1*. Beograd: Kriminalističko-policajska akademija.
18. Nicević, M., Ivanović, A. (2013). *Privredni kriminalitet*. Novi Pazar: Univerzitet.
19. Nikolić, Đ., Čudan, A., Đorđević, B. (2016). Carinski organi u funkciji suzbijanja sive ekonomije. *NBP – Nauka, bezbednost, policija*, 21(2), 159-180.
20. Nikolić, Đ., Čudan, A., Đorđević, B. (2016). Carinski organi u funkciji suzbijanja sive ekonomije. *NBP – Nauka, bezbednost, policija*, 21(2), 159-180.
21. Popadić, V. (1989). *Suzbijanje krijumčarenja*. Beograd: Ekonomika.
22. Popović, D. (1997). *Nauka o porezima i poresko pravo*. Beograd: Savremena administracija.
23. Raičević, B. (2005). *Javne finansije*. Beograd: Ekonomski fakultet, Centar za izdavačku delatnost.

24. Raković, M. (2007). *Javne finansije i finansijsko pravo*. Banja Luka: Pravni fakultet.
25. Simić, I. (1994). *Krivična dela iz posebnih saveznih i republičkih zakona sa komentarom*. Beograd: Službeni glasnik.
26. Stanković, M. (1987). *Carinski sistem i carinske politike*. Beograd: Naučna knjiga.
27. Stevanović, I., Čolović, V. (2017). *Privredna krivična dela*. Beograd: Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, Institut za uporedno pravo.
28. Stojanović, Z. (2019). *Komentar Krivičnog zakonika od 1. decembra 2019. godine i prema stanju zakonodavstva od 21. maja 2019. godine*. Beograd: Službeni glasnik.
29. Stojanović, Z., Miloradović, O., Radisavljević, M., Trešnjev, A. (2017). *Priručnik za suzbijanje privrednog kriminaliteta i korupcije*. Beograd: Ministarstvo pravde SAD: Misija OEBS-a u Srbiji.
30. Zakon o carinskoj tarifi, *Službeni glasnik RS*, br. 62/05, 61/07, 5/09, 95/18 – dr. zakon i 91/19.
31. Zakon o deviznom poslovanju, *Službeni glasnik RS*, br. 62/06, 31/11, 119/12, 139/14 i 30/18.

ELEMENTS OF THE CRIMINAL OFFENSE OF SMUGGLING AS A FORM OF PROFESSIONAL CRIME

Svetlana Marković

Dimitrije Soleša

Radovan Vladisavljević

Abstract: *The aim of this paper is to present the elements of the criminal offense of smuggling, which violates the legally protected interests of the state. The crime of smuggling, as a form of professional crime, has adapted to all changes, both domestically and internationally, and has become even more dangerous for the economy, but also for the safety of the community as a whole. The manner in which smuggling is carried out indicates that smuggling consists in bringing in, but also in taking out, goods of domestic or foreign origin beyond customs control, across the state border. As such, the criminal offense of smuggling is prescribed by the provision of Article 236 of the Criminal Code of the Republic of Serbia, which enables the protection of the customs system, and to a certain extent, the market where certain disturbances can be caused by the illegal import of goods, as well as protection aimed at suppressing the illegal import of goods. The goal of customs clearance is the protection of the economic, fiscal and financial interests of the Republic of Serbia, the protection of the Republic of Serbia from illegal trade, the safety and protection of people and the environment, and the facilitation of international trade.*

Keywords: *smuggling, professional crime, customs system, illegal import.*